

نفت و گاز

مقدمه

به دلیل اهمیت فعالیت‌های نفت، گاز و پتروشیمی در اقتصاد ایران، اطلاعات آماری مربوط به این فعالیت‌ها در فصل‌های معدن و صنعت منظور نشده و یک فصل مستقل در این سالنامه به آن اختصاص داده شده است.

با استخراج نفت و گاز از اولین چاه نفت در مسجد سلیمان، در سال ۱۲۸۷ شمسی (۱۹۰۸ میلادی)، فعالیت صنعت نفت در ایران آغاز شد و آمارهای مربوط به آن نیز از زمان مذکور گردآوری شده است. پس از ملی شدن صنعت نفت در اسفند ۱۳۲۹، شرکت ملی نفت ایران آمارهای وسیع‌تری را منتشر کرده است. در اولین سالنامه آماری کشور، آمارهای مربوط به سال ۱۳۳۴ شمسی (۱۹۵۵ میلادی) درج شده است.

پس از تأسیس شرکت ملی گاز ایران در اسفند ۱۳۴۴ و شرکت ملی گاز مایع ایران در سال ۱۳۶۶، این دو شرکت نیز به ترتیب آمارهایی در زمینه گاز طبیعی (L.N.G) و گاز مایع (L.P.G) گردآوری و ارائه کرده‌اند.

در سال ۱۳۴۲ با احداث اولین کارخانه کودشیمیایی در کشور، صنایع پتروشیمی تولید یافت و این نقطه آغاز تأسیس سازمانی مستقل برای معرفی صنعتی نو در کشور به شمار می‌رود. از سال ۱۳۴۳ این سازمان نوپا تحت عنوان "شرکت ملی صنایع پتروشیمی" به فعالیت خود ادامه داد. به دلیل وجود منابع اولیه فراوان نفت و گاز و ارزش افزوده بالا و همچنین سایر عوامل، تولید مواد پتروشیمی در ایران مورد توجه و عنایت خاصی قرار گرفته است.

در حال حاضر، آمارهای مندرج در این فصل، از معاونت برنامه‌ریزی و نظارت بر منابع هیدروکربوری وزارت نفت دریافت می‌شود.

تعاریف و مفاهیم

نفت خام: نفت خام آمیزه‌ای پیچیده از ترکیبات هیدروکربوری است که از مخازن طبیعی نفت در زیرزمین، در بعضی از نقاط دنیا استخراج می‌شود. نفت خام به‌طور عمده، متشکل از ترکیبات اشباع و غیر اشباع هیدروکربورهای آلیفاتیک و بعضاً آروماتیک می‌باشد. به‌جز هیدروژن و کربن که دو عنصر اصلی تشکیل‌دهنده نفت خام به شمار می‌روند، عناصر دیگری مانند ازن، اکسیژن، گوگرد و فلزهایی چون نیکل، سدیم، وانادیم و آهن به مقدار کم در آن وجود دارند. به همین جهت، نفت خام از نظر ویژگی‌های فیزیکی و شیمیایی بسیار متغیر است.

نفت سفید: نفت سفید برشی از نفت خام و متشکل از سه نوع هیدروکربور پارافینی، نفتینی و آروماتیک می‌باشد. این فراورده به‌عنوان سوخت گرمایشی و سوخت مراکز حرارتی به کار می‌رود و یکی از مواد اصلی تشکیل‌دهنده سوخت جت است.

نفت کوره: نفت کوره از بازمانده تقطیر نفت خام در برج‌های تقطیر پالایشگاه به دست می‌آید. این فراورده به‌سبب دارا بودن هیدروکربورهای سنگین، به آسانی نمی‌سوزد و یکی از سوخت‌های عمده کشتی‌ها و واحدهای بزرگ صنعتی از جمله نیروگاه‌های برق به شمار می‌رود.

نفت گاز: نفت گاز فراورده‌ای است که بعد از برش نفت سفید به‌دست می‌آید و به‌عنوان سوخت ماشین‌آلات کشاورزی و صنعتی و سوخت تعدادی از وسایل نقلیه عمومی و تأسیسات حرارتی به کار می‌رود.

بنزین موتور: بنزین موتور آمیزه‌ای است از هیدروکربورهای به‌طور عمده حلقوی و ایزومره با نسبت‌های متفاوت که برای افزایش درجه آرام‌سوزی آن، برخی از ترکیبات آلی به آن اضافه می‌شود.

سوخت جت: به‌عنوان سوخت موتورهای جت جنگی و مسافری به کار می‌رود که برحسب میزان امتزاج نفت سفید مرغوب با سایر فراورده‌های نفتی سبک (نفتا)، به صورت انواع مختلف تولید می‌شود و با اضافه کردن مواد افزودنی به منظور کاهش خوردگی و

نقطه انجماد و ...، تکمیل می‌گردد و در استانداردهای بین‌المللی به نام‌های JP₄ و ATK معروف است.

گاز غنی (طبیعی): گاز تولیدی از منابع نفتی و گازی را گاز طبیعی یا غنی می‌گویند که به صورت "کلاهک"، "همراه با نفت" (مانند گاز منطقه آغاچاری) و "مستقل" (نظیر ذخایر گاز سرخس و سرخون) قابل دسترسی می‌باشد.

گاز سبک: گاز غنی (طبیعی) پس از طی مراحل جداسازی و پالایش، به گاز سبک تبدیل می‌شود. منظور از جداسازی، جداکردن مایعات و میعانات گازی از گاز غنی است.

گاز مایع: گاز مایع مخلوطی است از پروپان و بوتان نرمال که در اثر شرایط محیط و مصرف، نسبت حجمی این دو ماده در مخلوط تغییر می‌یابد و در تحت فشاری حدود ۱۰۰ تا ۱۱۰ پوند بر اینچ مربع، به صورت مایع در می‌آید.

تزریق گاز: به منظور حفظ مخازن نفت کشور و بهره‌برداری بهینه از آن‌ها، اقدام به عمل تزریق گاز و یا آب به مخازن مذکور می‌گردد.

مشترک گاز: عبارت از شخص حقیقی یا حقوقی است که طبق روش پذیرش متقاضیان گاز، پس از تحویل مدارک مورد نظر و پرداخت حقوق و هزینه‌های متعلقه، مشخصات او در دفتر پذیرش اشتراک ثبت شده و شماره اشتراک به وی اختصاص یافته باشد.

مصرف‌کننده گاز: به مشترکانی اطلاق می‌شود که جریان گاز آن‌ها پس از طی مراحل اشتراک‌پذیری، راه‌اندازی شده باشد.

انشعاب گاز: به خطوطی که برای ارسال گاز از خطوط انتقال، خطوط تغذیه و شبکه تا ایستگاه اختصاصی مشترک نصب می‌شود، انشعاب گاز اطلاق می‌گردد.

سوخت: سوخت شامل: پروپان، بوتان، پنتان پلاس، پنتان، بنزین پیرولیز، رافینیت C₄، رافینیت C₆، C.F.O و MTBE.

گزیده اطلاعات

در سال ۱۴۰۰ میزان مصرف گاز طبیعی از طریق ۳۲۲۳۲۸ انشعاب خانگی ، تجاری و صنعتی ، به ۳۸۳۶ میلیون مترمکعب رسیده است. بیشترین حجم مصرف گاز طبیعی در شهرستان های همدان (۴۶ درصد) و ملایر (۱۱ درصد) و کمترین حجم مصرف گاز طبیعی در شهرستان فامنین (۱/۱ درصد) بوده است.

۷- نفت و گاز

۷-۱- مصرف انواع فرآورده‌های نفتی

نفت سفید (متر مکعب)	بنزین (متر مکعب)	سوخت‌های هواپیما (متر مکعب)	گاز مایع (تن)	سال و شهرستان
۲۰۴۷۳۵	۴۸۰۲۲۴	۱۱۴۰۷	۴۳۰۲۸ ۱۳۸۵
۱۰۷۲۷۷	۳۷۹۲۷۱	۹۵۵۸	۳۷۱۷۳ ۱۳۹۰
۴۶۴۲۲	۴۶۶۸۱۰	۹۰۹	۳۴۰۵۷ ۱۳۹۵
۳۲۵۱۲	۴۹۸۱۱۲	۱۱۶۲	۳۴۶۱۶ ۱۳۹۶
۲۰۷۶۸	۵۵۴۷۴۷	۱۵۹۲	۳۳۶۷۱ ۱۳۹۷
. ۱۳۹۸
. ۱۳۹۹
... ۱۴۰۰
... اسدآباد
... بهار
... تویسرکان
... رزن
... فامنین
... کیودرآهنگ
... ملایر
... نهاوند
... همدان
... درگزین

◀

سالنامه آماری استان همدان - ۱۴۰۰

۱-۷- مصرف انواع فرآورده های نفتی (دنباله)

سال و شهرستان	نفت گاز (متر مکعب)	نفت کوره (متر مکعب)	روغن های موتور صنعتی (متر مکعب)	قیر (تن)	سایر فرآورده ها
۱۳۸۵	۶۰۸۲۳۳	۳۵۸۳۹۴	.	.	.
۱۳۹۰	۵۹۱۳۶۲	۷۴۴۷۴۶	.	.	.
۱۳۹۵	۵۸۱۵۷۳	۳۲۶۷۹۴	.	.	.
۱۳۹۶	۶۲۳۲۰۲	۷۶۰۸۶۳	.	.	.
۱۳۹۷	۶۶۰۶۳۱	۷۰۵۲۲۶	.	.	.
۱۳۹۸
۱۳۹۹
۱۴۰۰
اسدآباد
بهار
تویسرکان
رزن
فامنین
کیودرآهنگ
ملایر
نهایوند
همدان
درگزین

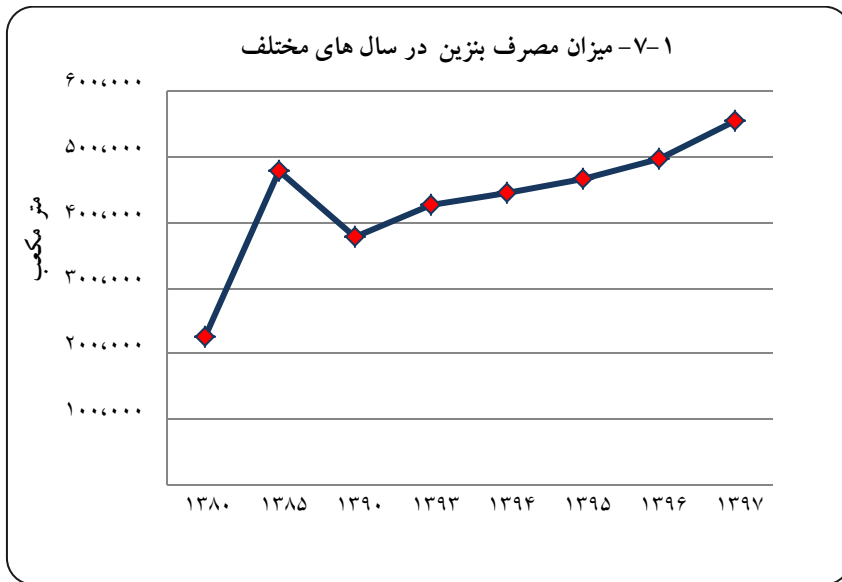
(۱) جمع، ارقام تمامی ستونها به استثنای ستونهای مربوط به "گاز مایع"، "قیر" و "سایر فرآورده ها" میباشد.

-توزیع فرآورده های روغن و قیر در اختیار بخش خصوصی می باشد.

(۲) اطلاعات شهرستان های فامنین و همدان قابل تفکیک نمی باشد.

مأخذ- شرکت پخش فرآورده های نفتی استان همدان

۷- نفت و گاز

مینا: جدول ۷-۱

۲-۷- تعداد مخازن و جایگاه‌های فروش مواد سوختی

تعداد جایگاه			سال و شهرستان
خصوصی	دولتی	جمع	
۳۴	۴	۳۸ ۱۳۸۵
۶۱	۴	۶۵ ۱۳۹۰
۷۳	۰	۷۳ ۱۳۹۵
۷۷	۰	۷۷ ۱۳۹۶
۸۶	۰	۸۶ ۱۳۹۷
۰	۰	۰ ۱۳۹۸
۰	۰	۰ ۱۳۹۹
۰	۰	۰ ۱۴۰۰
۰	۰	۰ اسدآباد
۰	۰	۰ بهار
۰	۰	۰ تویسرکان
۰	۰	۰ رزن
۰	۰	۰ فامنین
۰	۰	۰ کبودرآهنگ
۰	۰	۰ ملایر
۰	۰	۰ نهاوند
۰	۰	۰ همدان
۰	۰	۰ درگزین

←

۷- نفت و گاز

۷-۲- تعداد مخازن و جایگاه‌های فروش مواد سوختی (دنباله)

جایگاه‌های سوخت‌گیری گاز فشرده طبیعی (CNG)	تعداد شعب فروش نفت	تعداد پمپ				سال و شهرستان
		نفت سفید	نفت گاز	بنزین	بنزین سوپر	
-	۸۷۶	۲۰	۱۰۹	۲۱۶	-	۱۳۸۵
۴۱	۸۷۶	۸	۲۲۶	۴۷۸	-	۱۳۹۰
۴۶	۳۳۹	۱	۲۵۰	۵۸۴	۱۲	۱۳۹۵
۴۶	۳۳۹	۱	۲۶۲	۶۲۰	۱۴	۱۳۹۶
۴۴	۶۵	۱	۲۸۷	۶۷۳	۱۸	۱۳۹۷
۴۷	-	-	۳۳۷	۷۲۵	۲۸	۱۳۹۸
.	۱۳۹۹
۱۰۴	.	۲۲	۳۵۷	۱۶	۷۳۹	۱۴۰۰
۸	.	۱	۳۳	۲	۵۳	اسدآباد
۱۲	.	۲	۵۵	.	۷۷	بهار
۳	.	۱	۶	.	۲۲	تویسرکان
۸	.	۲	۲۴	.	۳۸	رزن
.	فامنین
۱۳	.	۴	۵۲	.	۳	کیودرآهنگ
۲۲	.	۴	۸۱	۲	۱۶۱	ملایر
۹	.	۲	۲۴	.	۶۱	نهبوند
۲۹	.	۶	۸۲	۱۲	۲۴۴	همدان
.	درگزین

۱) اطلاعات شهرستان‌های فامنین و همدان قابل تفکیک نمی‌باشد.

در ستون تعداد پمپ در واقع تعداد نازل وارد شده است

تعداد و ظرفیت مخازن سوختی شامل تمامی مخازن انبارها و جایگاهها و فروشندگی هاست

در ستون تعداد جایگاه‌ها تعداد فروشندگی‌ها لحاظ نشده است

مأخذ- شرکت پخش فرآورده‌های نفتی استان همدان

سالنامه آماری استان همدان - ۱۴۰۰

۳-۷- تعداد شهرها و روستاهای گازرسانی شده و تعداد انواع انشعاب، تعداد مصرف کننده و مقدار مصرف گاز طبیعی در پایان سال

تعداد انشعاب (فقره)				تعداد روستاهای گازرسانی شده	تعداد شهرهای گازرسانی شده	سال و شهرستان
صنعتی	تجاری - عمومی	خانگی	جمع			
۲۲۹	...	۱۹۳۵۶۵	۱۹۳۷۹۴	۲۳۶	۲۶	۱۳۸۵
۴۵۷	...	۲۶۳۶۶۰	۲۶۴۱۱۷	۶۵۲	۲۹	۱۳۹۰
۶۴۰	...	۳۱۰۸۹۱	۳۱۱۵۳۱	۹۸۸	۲۹	۱۳۹۵
۱۱۷۵	...	۳۱۳۳۵۵	۳۱۴۵۳۰	۱۰۱۲	۲۹	۱۳۹۶
۱۲۹۳	...	۳۱۷۶۰۷	۳۱۸۹۰۰	۱۰۲۶	۳۱	۱۳۹۷
۱۳۰۷	...	۳۲۱۰۲۰	۳۲۲۳۲۷	۱۰۲۸	۳۱	۱۳۹۸
۳۳۹۴	...	۳۱۸۸۳۱	۳۲۲۲۲۵	۱۰۳۳	۳۱	۱۳۹۹
۳۷۵۲	...	۳۲۲۳۲۸	۳۲۶۰۸۰	۱۰۴۰	۳۱	۱۴۰۰
۱۰۰	...	۲۰۲۵۲	۲۰۳۵۲	۹۷	۲	اسدآباد
۱۴۹۳	...	۲۵۴۴۹	۲۶۹۴۲	۶۷	۴	بهار
۱۳۳	...	۲۴۴۸۲	۲۴۶۱۵	۱۰۳	۳	تویسرکان
۱۵۵	...	۱۸۷۰۵	۱۸۸۶۰	۸۱	۲	رزن
۴۰	...	۱۰۶۴۰	۱۰۶۸۰	۶۰	۱	فامنین
۴۰۷	...	۳۱۴۰۱	۳۱۸۰۸	۱۲۸	۳	کیبودرآهنگ
۵۲۹	...	۵۵۴۱۲	۵۵۹۴۱	۲۰۲	۶	ملایر
۲۰۶	...	۳۵۶۵۳	۳۵۸۵۹	۱۶۶	۴	نهبوند
۵۸۷	...	۹۱۱۲۳	۹۱۷۱۰	۹۸	۴	همدان
۱۰۲	...	۹۲۱۱	۹۳۱۳	۳۸	۲	درگزین

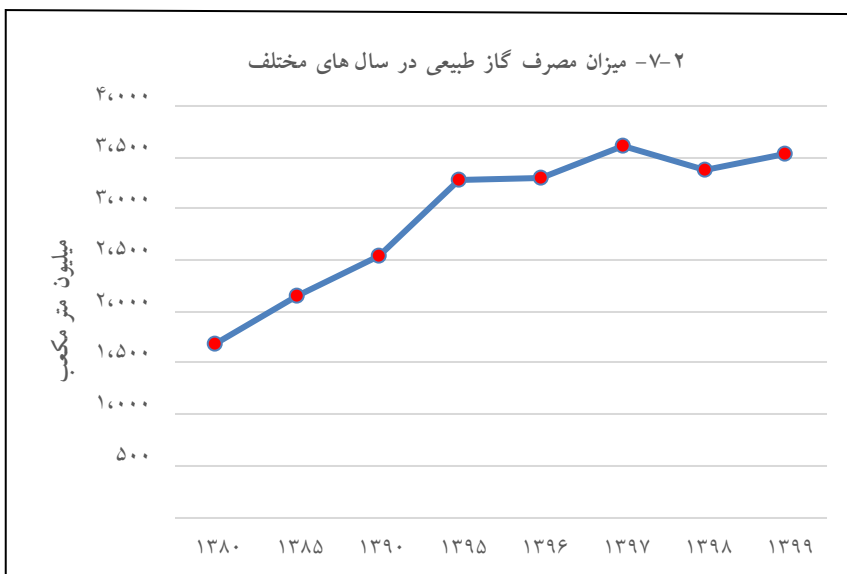

۷- نفت و گاز

۳-۷- تعداد شهرها و روستاهای گاز رسانی شده و تعداد انواع انشعاب، تعداد مصرف کننده و مقدار مصرف گاز طبیعی در پایان سال (دنباله)

مصرف گاز طبیعی (میلیون مترمکعب)	تعداد مصرف کننده				سال و شهرستان
	صنعتی	تجاری	خانگی	جمع	
۲۱۶۱	۱۷۲	۱۳۷۰۸	۲۵۴۵۱۷	۲۶۸۳۹۷	۱۳۸۵
۲۵۴۲	۷۲۶	۲۲۷۲۵	۳۸۸۳۳۰	۴۱۱۷۸۱	۱۳۹۰
۳۲۷۵	۱۰۸۱	۳۰۷۴۹	۵۳۲۵۴۶	۵۶۴۳۷۶	۱۳۹۵
۳۲۹۸	۱۲۶۳	۳۲۲۸۲	۵۴۹۵۵۲	۵۸۳۰۹۷	۱۳۹۶
۳۶۰۸	۱۳۷۶	۳۳۹۰۱	۵۶۶۱۹۶	۶۰۱۴۷۳	۱۳۹۷
۳۳۷۷	۱۴۶۷	۳۵۲۱۴	۵۷۶۵۲۲	۶۱۳۲۰۳	۱۳۹۸
۳۵۲۵	۳۳۹۴	۴۳۶۹۰	۵۹۰۲۵۵	۶۳۷۳۳۹	۱۳۹۹
۳۸۳۶	۳۷۵۲	۴۵۵۹۰	۶۰۳۴۳۸	۶۵۲۷۸۰	۱۴۰۰
۱۳۵	۱۰۰	۲۲۷۹	۳۲۶۷۱	۳۵۰۵۰	اسدآباد
۳۵۷	۱۴۹۳	۲۸۱۰	۴۰۷۸۲	۴۵۰۸۵	بهار
۱۴۹	۱۳۳	۲۹۵۹	۳۶۱۰۱	۳۹۱۹۳	تویسرکان
۱۳۶	۱۵۵	۱۸۷۷	۲۴۷۳۵	۲۶۷۶۷	رزن
۵۹	۴۰	۹۸۷	۱۳۴۸۸	۱۴۵۱۵	فامنین
۲۲۲	۴۰۷	۲۸۶۳	۴۹۵۵۸	۵۲۸۲۸	کیبودرآهنگ
۴۱۰	۵۲۹	۸۶۶۸	۱۰۴۱۷۳	۱۱۳۳۷۰	ملایر
۲۸۳	۲۰۶	۳۵۱۳	۶۳۷۳۲	۶۷۴۵۱	نهبوند
۱۹۳۱	۵۸۷	۱۸۷۱۰	۲۲۳۱۶۳	۲۴۴۴۶۰	همدان
۱۵۴	۱۰۲	۹۲۴	۱۵۰۳۵	۱۶۰۶۱	درگزین

مأخذ- شرکت گاز استان همدان

مینا: جدول ۲-۷